

усвідомлений інтерес до здійснення конкретного інвестиційного проекту. Будучи усвідомленим, інтерес штовхає інвестора до дій по його досягненню, перетворюється в спонукальний мотив, рушійну силу, породжує прагнення до боротьби за здійснення проекту. Це накладає велику відповідальність на розрахунок показників економічної ефективності і пред'являє до нього суворі вимоги.

Бібліографічний список

1. **Гордановская В.П., Левтринский Т.М., Ведмедь А.В.** Снижение себестоимости продукции в условиях интенсификации производства. — К.: Техника, 1990. — 117с.
2. **Голов С.Ф., Ефименко В.И.** Учёт и контроль затрат: пути развития // Бухгалтерский учет. — 1991. — №11. — С.8–11.
3. **Кияшко Ю.И.** Прогнозы развития технологии подземной добычи угля // Уголь Украины. — 1998. — №10. — С.7–8.
4. **Палий В.Ф.** Основы калькулирования. — М.: Финансы и статистика, 1987. — 228с.
5. **Рогов Е.И., Кадыров А.С., Коркин А.А.** Оптимизация горно-строительных работ. — Алма-Ата: Наука, 1990. — 237с.

МОГДАЛЬОВА Н.В., ст. гр. МО-056
Наук. кер.: Руднева О.Ю., асист.
Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ "ДонНТУ",
м. Горлівка

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проанализированы основные источники и формы финансирования инвестиционных проектов; рассмотрены направления усовершенствования механизма управления финансовым обеспечением инвестиционной деятельности; исследованы факторы, которые влияют на эффективность управления финансовым обеспечением инвестиционной деятельности.

Актуальність. Дослідження питань, пов'язаних з інвестуванням, завжди знаходилося в центрі уваги економічної науки. В сучасних умовах господарювання інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, здійснення технічного переоснащення підприємств. При цьому поновлення нормальної інвестиційної діяльності в Україні є одним з основних напрямків стабілізації й розвитку ринкової економіки, для якої головними є товарно-грошові відносини. Тому на перший план виходять питання фінансового забезпечення інвестиційної діяльності.

Існуюча в Україні економічна ситуація значно ускладнює інвестиційну діяльність, тому що порушено процес відтворення, спостерігається спад у відновленні основних фондів. Рішення цих питань пов'язано з урахуванням особливостей господарювання окремих підприємств і фінансовим забезпеченням їхньої інвестиційної діяльності, що неможливо без концентрації і раціонального використання наявних фінансових ресурсів. При цьому виникає ряд задач, які пов'язані з необхідністю підвищення ефективності фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, а саме: раціональним використанням власних фінансових ресурсів, залученням додаткових засобів, визначенням оптимального співвідношення між обсягом власних та залучених ресурсів. У зв'язку з цим питання удосконалення механізму управління фінансовим

забезпеченням інвестиційної діяльності набуває особливого значення.

Питанням дослідження різних підходів щодо підвищення ефективності фінансового забезпечення інвестиційної діяльності присвячено ряд робіт зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: Бланка І., Бочарова В., Бромвіча М., Гітмана Л., Діхтла Е., Друкера П., Крушвіца Л., Морріса Д., Федоренко В., Фролова П., Хаймана Д., Хейя Д., Хобти В., Шарпа У., Шумпетера Й. та ін.

Вивчення й аналіз опублікованих за даною проблематикою робіт дозволили зробити висновок про те, що питання формування підходів щодо вирішення задачі підвищення ефективності фінансового забезпечення інвестиційної діяльності недостатньо розроблені як у науковому, так і в практичному аспектах.

Ціль дослідження: дослідження існуючих джерел і форм фінансування інвестиційної діяльності, вивчення недоліків і переваг того чи іншого виду фінансування інвестиційної діяльності, сфери їх застосування та системою заходів щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності.

Основна частина. В економічній літературі, присвяченій проблемам інвестиційної діяльності, виділяються різні джерела і форми фінансування інвестиційних проєктів. Частіше виділяються такі джерела фінансування як власний, позиковий і залучений капітал [1-3]. Крім вищеназваних виокремлюються й інші джерела та їх складові.

Так, наприклад, Законом України «Про інвестиційну діяльність» крім трьох вищезгаданих джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств виділяються бюджетні інвестиційні асигнування і безкоштовні і благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян [2]. Дана група коштів відокремлюється також В. Федоренко і А. Гойко [3].

Таким чином, згідно з Законом України і думкою даних авторів, варто розділяти власні кошти у вигляді прибутку і фондів економічного стимулювання, позикові — кредити і надходження від випуску і продажу облігацій, залучені — залучений акціонерний капітал, пайові й інші внески громадян і юридичних осіб, а також окрему групу коштів у вигляді асигнувань, безкоштовних і благодійних внесків і пожертвувань.

Насамперед, варто розглянути особливості використання внутрішніх джерел підприємства — коштів, отриманих у результаті господарської діяльності (прибуток, амортизаційні відрахування), що називається самофінансуванням. Воно має ряд переваг для підприємства: підвищується стійкість, надійність і кредитоспроможність підприємства; виключаються витрати на фінансування. Використання такої форми фінансування забезпечує підприємству найвищу фінансову стійкість, зменшує вартість проєкту, дозволяє зберегти контроль над процесом його реалізації, забезпечує високі можливості для генерування прибутку, однак обмежує темпи його розвитку, тому що підприємство не може забезпечити формування необхідного додаткового обсягу активів у періоди сприятливої кон'юнктури ринку, що виключає використання нових фінансових можливостей для збільшення прибутку, а також можливість розділити ризик і відповідальність за ймовірні збитки [4].

Слід зазначити, що на механізм формування і використання власних фінансових ресурсів підприємства значний вплив указує податкова політика держави, покликана забезпечити розвиток народного господарства, проте чинна податкова система не відповідає необхідним вимогам активізації інвестиційних процесів. Крім того, в умовах нестабільної економічної ситуації можливості внутрішнього фінансування промислових підприємств обмежені низькими результатами виробничо-господарської діяльності. Як відзначається в роботах, присвячених аналізованій проблемі, використання тільки внутрішніх джерел через їхню недостатність навіть в умовах стабільної економіки знижує ефективність господарювання підприємств [5, с. 103]. Тому в даний час для фінансування інвестицій частіше використовуються зовнішні джерела, що включають власні кошти і позиковий капітал.

Власні зовнішні джерела включають кошти власників підприємств, акціонерів, пайовиків. Зовнішнє фінансування на основі власних коштів переважніше, тому що воно не знижує фінансової стійкості підприємства і полегшує умови одержання коштів. Другим різновидом зовнішнього фінансування є використання коштів, наданих кредиторами. Основою його залучення є кредитні відносини, що призводять до додаткових витрат за рахунок оплати процентів і, як наслідок, до зниження прибутку. Проте використання кредиту має і позитивні сторони, серед яких одержання можливості розвитку виробництва, збільшення прибутковості власного капіталу. Варто підкреслити, що в періоди інфляції середньострокове кредитування з фіксованою ставкою процента часто більш привабливо, ніж випуск звичайних акцій [6]. Це пояснюється тим, що розмір дивідендів на акції зростає в міру зростання доходів від інвестування, а розмір процентів, виплачуваних по кредитах, у грошовому виразі залишається постійним, але фактично складає все менший процент від доходу в період інфляції.

Зниження фінансової стійкості підприємства можна уникнути, використовуючи такі джерела фінансування як благодійні внески і пожертвування підприємств, організацій і громадян, а також асигнування з бюджету і позабюджетних фондів. Однак, такі надходження дуже рідкі, а одержання останніх можливе тільки для реалізації проекту чи програми загальнодержавного значення. Використання даних форм дозволяє забезпечити підприємству максимальну фінансову стійкість, умови для генерування високого прибутку, а також залучити додатковий капітал без значних витрат і тим самим розділити ризик за можливих втрат.

Використовуючи таку форму як бюджетне кредитування, підприємство зменшує фінансову стійкість, втрачає частину прибутку від реалізації інвестиційного проекту, одержуючи можливість реалізувати проект, як правило, без забезпечення.

Кредит банківський чи іншої фінансово-кредитної установи одержати простіше, однак, необхідно мати підтвердження платоспроможності підприємства, ліквідності його активів і наявність забезпечення. При цьому також відбувається зниження фінансової стійкості підприємства, виникають додаткові витрати.

Можливе виникнення кредитних відносин і між окремими підприємствами. Серед цих форм виділяють товарне кредитування, що виступає одночасно і способом фінансування інвестиційного проекту. Незважаючи на те, що така форма має більшість ознак кредитування фінансово-кредитними установами, вона накладає менше обмежень на обидві сторони, що припускає різноманіття відносин у рамках однієї форми.

Перспективними методами залучення позикових коштів є лізинг і селенг, що являють собою різновиди довгострокового кредиту, наданого в натуральній формі (при селенгу об'єктом можуть виступати як оборотні, так і необоротні активи). Використання даних форм фінансування дозволяє підприємству швидко одержати необхідне устаткування чи інші активи, не відволікаючи з обороту значні фінансові ресурси [1].

Венчурне фінансування полягає в наданні визначеної суми капіталу окремими підприємствами для реалізації інноваційних реальних проектів підвищеного ризику.

Змішане фінансування передбачає сполучення різних форм: самофінансування і бюджетного кредитування, банківського і лізингового кредитування, самофінансування і кредитування й інших.

Необхідно підкреслити, планування інвестиційної діяльності підприємства з урахуванням розглянутих джерел фінансування інвестицій необхідно здійснювати, приймаючи до уваги специфічні аспекти їх використання, що відбивають умови надання та погашення, необхідність заставного забезпечення, порядок віднесення витрат на собівартість виробленої продукції й ін.

Через те, що між інвестиційною та фінансовою сферами діяльності підприємства існує тісний взаємозв'язок, вигідність залучення фінансових коштів залежить від використовуваних інвестиційних можливостей і пов'язаних із ними витрат і доходів.

Особливо це актуально в даний час за умови недостачі або повної відсутності власних коштів у більшості промислових підприємств і необхідності, у цьому зв'язку, оцінки можливостей залучення зовнішніх джерел фінансування. Проблема фінансового забезпечення інвестиційних програм повинна вирішуватися стосовно до конкретних умов господарювання. Причому, варто підкреслити, що при використанні власних коштів задача полягає тільки в розподілі наявного обмеженого капіталу між проектами, що задовольняють критеріям ефективності, тому особливу складність представляє фінансування програм за рахунок позикового капіталу. Проблема, таким чином, полягає в розподілі обмеженого капіталу з урахуванням плати за його використання між найефективнішими інвестиційними проектами з заздалегідь розрахованими потоками платежів.

Синхронне планування інвестиційної та фінансової діяльності дозволить здійснити формування інвестиційно-фінансової програми, врахувати специфіку джерел фінансування і напрямків здійснення капіталовкладень, що знизить помилки при прогностичних розрахунках і дозволить одержати позитивний кінцевий результат.

Висновки. Таким чином, можна зробити такі висновки стосовно розглянутих джерел фінансування інвестиційної діяльності промислових підприємств:

інвестування з централізованих державних джерел у повному обсязі неможливо з причин відсутності достатньої кількості коштів;

фінансове забезпечення інвестиційних процесів за рахунок коштів від продажу акцій недостатньо в силу недосконалості законодавства і відсутності розвинутого фондового ринку;

залучення банківських коштів стримується як незадовільним фінансовим станом багатьох промислових підприємств, так і відсутністю дійових механізмів довгострокового кредитування за прийнятними процентними ставками.

За умови явної недостатності власних ресурсів для активізації інвестиційних процесів ключовою задачею в сфері фінансового забезпечення інвестиційної діяльності є удосконалення управління залученням фінансових коштів для здійснення інвестиційної діяльності.

При цьому необхідно враховувати низку факторів, які негативно впливають на ефективність управління фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності, серед яких негативні тенденції в зміні рівня рентабельності як промислового виробництва в цілому, так і галузях промисловості інвестиційного комплексу зокрема недосконалість і часта зміна законодавства, податкового режиму й амортизаційної політики, відсутність чіткої стратегії і механізмів залучення фінансових ресурсів в інвестиційний комплекс економіки; відсутність реальних структурних реформ; недостатня технічна оснащеність підприємств.

Бібліографічний список

1. **Бочаров В.В.** Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 160 с.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради. — 1991. — №47. — С. 1351–1359.
3. **Федоренко В.Г.** Инвестознaвство: Підручник / За наук. ред. В.Г. Федоренка — К.: МАУП, 200. — 408 с.
4. **Бланк И.А.** Стратегия и тактика управления финансами. — Киев.: МП «ИТЕМ лтд», 1996. — 534 с.
5. **Хобта В.М.** Управление инвестициями: механизм, принципы, методы. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1996. — 219 с.
6. **Майорова Т.В.** Довгострокове кредитування інвестиційних проектів // Фінанси України. — 1997. — №5. — С. 47–53.